

“ԹՈՂ ՏՈՒՔԻ ՄԱՆՐ ՏՂՈՅԸ ՈՐ ԻՆՇԻ ԳԱՆ” . ԴՈՒԿ . ԺԸ . 16 :

ՀԱՏՈՐ ԺԵ .

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ . ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1, 1886

ԹԻԻ 2

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՊՐԵՍԲԻՏԵՐ

Անդղիոյ Պետ-
ֆորաքաղաքին մէջ
ոչ շատ հեռու այն
տեղէն ուր ծնաւ
Յովհաննէս Պրեմիան,
կը կենայ նորա ար-
ձանը, որոյ պատկե-
րը դրուած է հոս :

Պետֆորտի դուք-
սը, Անդղիոյ հա-
րըստագոյն ըրաւ-
րէն մին, նուիրեց
զայն քաղաքին յա-
մին 1874 : Այս ար-
ձանը կը ներկայա-
ցունէ զՊրեմիան իբր
թէ կը քարոզէ Ժո-
ղովրդեան իւր
ձեռքն ունենալով
բաց Աստուածա-
շունչ մը :

Բայց Պրեմիան կը
յիշուի գլխաւորա-
պէս իբր մատենա-
դիր և ոչ իբր քա-
րոզիչ, և մանաւանդ
իբր հեղինակ “Բը-
րիստիանոսին ճամ-
բորդութիւնը” ա-
նուն զարմանալի
գրքին : Որչա՞նի հա-
ճութեամբ կար-
դացած ենք զայն

և անձկալից հետաքրքրութեամբ հե-
տեւած ենք ֆրիստիանոսի ընթացքին՝
կործանման ֆաղդընէն երկնային ֆա-
ղաքը : Եւ այժմ որ կը յիշենք զՊրե-
միան կարծես դարձեալ կը տեսնենք
զֆրիստիանոս մինչ կը մաքառի յու-
սահատութեան փոսին մէջ, մինչ կը
մանէ նեղ դռնէն, կ'աղաթի իւր բե-
ռէն խաչին առջև, մարտիրոսութեան
վասնդի կ'ենթարկուի ունայնութեան

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՊՐԵՍԲԻՏԵՐԻ ԱՐՁԱՆԸ

տօնաւաճառին մէջ, կը բանտարկուի
Հսկայ Յուսահատութիւնին ամբողջին
մէջ, կը վայելէ երջանկաւետ տեսու-
րանն Բեւայ երկրէն, և վերջապէս
կ'անցնի ցուրտ դեռէն, և կարծես
հրեշտակաց ձայներ կը հասնին մեր
ականջներուն և նա ուրախութեան
ողջունիւ կ'ընդունուի թագաւորին
քաղաքը :

րէն ոմանք սուտ եղբայր կը համարէին
զնա :

Պրեմիանի մահը արդիւնք էր ողոր-
մութեան դործոյ : Հայր մը բարկա-
ցած էր իւր երիտասարդ որդւոյն, և
Պրեմիան զնաց հաշտեցնել զնա, և յա-
ջողեցաւ համոզել որ ժառանգութենէ
չզրկէ իւր որդին : Երբ այս պաշ-
տօնը կատարելէ ետեւ ձիով ետ կը
դառնար տուն, սաստիկ անձրևի բրո-
նուեցաւ, որով տենդ եկաւ վրան և
մեռաւ յամին 1688 :

ԱՍՏՈՒԱՄ ԿԸ ՃԱՆՁՆԱՅ ԶԻՅԶ

Ծննդեան տօնին ժամանակները երեկոյ մը աղնուական մը կը ճեմէր թուրոնթոյ քաղաքին փողոցներէն միոյն մէջ, և այնպէս կ'երեւէր թէ չունէր ընելու մասնաւոր բան մը այլ կ'ուզէր ժամանակ անցունել: Անոր ուշադրութիւնը դրաւեց փոքր աղջկան մը խօսքը որ պտղավաճառի մը խանութին առջև կանգնած կ'ըսէր իւր ընկերին.

«Կ'ուզեմ գնել նարինջ մը մայրիկին համար:»

Աղնուականը տեսաւ որ թէպէտ այն տղայք հազած էին աղքատին հանդերձներ սակայն էին մաքուր և վայելուչ, և կոչելով զանոնք պտղավաճառին խանութին քով՝ տուաւ անոնց առատ պտուղ և շաքարեղէն:

«Ի՞նչ է անունդ,» հարցուց աղջկանց մին:

«Ինչո՞ւ համար կ'ուզես դիտնալ անունս,» ըսաւ աղնուականը:

«Իսկ կ'ուզեմ աղօթել քեզի համար,» պատասխանեց աղջիկը: Աղնուականը անդին դարձաւ մեկնիլ, հազիւ ուրեմն համարձակելով խօսել բան մը, մինչ փոքրիկ աղջիկը յաւելցուց ըսել.

«Հոգ չէ ինչ որ ըլլայ անունդ, Աստուած կը ճանչնայ զքեզ արդէն:»

→→→→→

ԱՊԱԿԻ ՇԻՆԵԼՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Երբէք խորհած էք թէ ինչէ՞ և ի՞նչպէս կը շինուի ապակին: Մենք կը գործածենք ապակին հարիւրաւոր բաներու համար: Պատուհաններու, սեղանի պնակներու, հայելիներու և զամբարներու համար կը թուրթէ ապակին անհրաժեշտ պէտք մի է. և սակայն ուստի՞ կու գայ այն: Կը շինուի «էփայէ», որ է տեսակ մը սպիտակ աւազ, և անոր հետ կը խառնուի կամ «գլա» կամ «ֆօլ», նաև կիր կամ երկաթոյ կամ ուրիշ մետաղի ժանգ ապակւոյն տեսակին համեմատ զոր կ'ուզուի շինել: Ապակի շինելու կերպը կը ցուցուի պատկերին մէջ:

Նիւթերը որոցմէ պիտի շինուի այն, իրարու խառնուելով կը հալեցուն բովուրդ մէջ որ կրնան դիմանալ սաստիկ ջերմութեան: Անգամ մը ես այցելեցի ապակւոյ գործարանի մը Ամերիկա, և հոն գտնուողք ըսին ինձ թէ իսկը բան հարկադրեալ էին ուղիւնստ անդին ապաւրել տեսակ մը հող որմէ շինէին բովք կամ հարց: Երբ ապակւոյ նիւթը կը հալի, արուեստաւորը

կը խօթէ անոր մէջ երկար երկաթ խողովակ մը և կ'առնու անկէ որչափ որ կ'ուզէ, այնուհետև կը փչէ խողովակին միւս ծայրէն, ինչպէս որ կը տեսնէք պատկերին մէջ, ժամանակ ժամանակ ճօճելով զայն մինչև որ ապակին ստանայ ուղուած մեծութիւնն և ձևը: Զարդիւս սրուակներ և նման

փակցուի: Անշուշտ այս գործողութիւնը կ'ըլլան մինչ ապակին է տաք և կակուղ: Այնուհետև տափակցած մեծ կտորը կը կտրուի քառակողմ ձևերով մասանց այլևայլ մեծութեամբ: Բայց իւրաքանչիւր ձև ապակւոյ շինութիւնն ինքնին է մասնաւոր արհեստ: Կայ տեսակ մը ապակի ճնշեալ

ԱՊԱԿԻՑ ԳՐԵՄԱՐԸ

բաներ շինելու աւելի սովորական կերպն է փչել կաղապարի մէջ: Շատ հետաքրքրական է տեսնել պատուհանի ապակեաց շինուիլը: Արուեստաւորը փչելով կը ձևացունէ ահագին գլան մը քովն ունենալով փոս մը որպէս զի ճօճէ զայն անոր մէջ, և երբ կ'ըլլայ պատրաստ, կը բացուի գլանին երկու ծայրերը, կը ճեղքուի այն մէկ ծայրէն մինչև միւսը և կը դրուի սեղանոյ մը վրայ և ճնշուելով կը տա-

կոչուած, որ կը շինուի թափելով հալած նիւթը կաղապարի մէջ, և յետոյ ծանր գործի մը դնելով անոր վրայ՝ կը ճնշուի կաղապարին ամէն կողմը: Յղկեալ ապակին (եփա իփա) որ է առաւել ընտիր, կը յղկուի և կը փայլեցուի այլևայլ տեսակ թաւաղղա նիւններու միջոցաւ, ինչպէս կը տեսնուի պատկերին վերի դէմ աջակողմեան անկիւնը:

ԾԵՐՈՒՆԻ ԲԺՇԿԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

«Տղայք, փոքրիկ պատմութիւն մը ունիմ ընելու ձեզ», ըսաւ ծերունի բժիշկ մը տղայոց խումբի մը: «Մինչ էի մանուկ երկայն և տաք օր մը, տեսայ հայրս ճամբուն վրայ որ կ'երթար քաղաք»:

«Կ'ուզեմ որ սա ծրարը գիւղ տանիս, Յակոբ», ըսաւ ինձ վարանելով:

Մնասեն էի տաններկու տարեկան, չէի սիրեր դործել, և նոր կը դառնայի արտէն ուր շարունակ աշխատած էի առաւօտէն հետէ: Էի յոգնած և անօթի, և վրաս փոշոտած էր: Կը գտնուէի գիւղէն երկու մղոն հեռի: Կ'ուզէի ընթերել, լուսացուիլ և մաքուր հանգերանք հաղնիլ երգի դասի երթալու համար:

Իսկզբան ուղեցի մերժել և տալ խիստ պատասխան, վասն զի ինձ շատ անհաճոյ եկաւ անոր այն առաջարկութիւնը օրուան երկար աշխատութենէս ետքը: Եթէ մերժէի, հայրս ինք պիտի երթար անձամբ: Կա էր մեղմ, համբերող ծերունի մը: Բայց կասեցուց զիս բան մը, և կարծեմ Աստուծոյ բարի հրեշտակաց մին էր այն:

«Մնչուչտ, հայր, պիտի տանիմ զայն», ըսի ի սրտէ, ձեռքս գտնուող մանգաղը տալով ընկերներէս միոյն: Հայրս առաւ ինձ ծրարը:

«Շնորհակալ եմ քեզ, Յակոբ», ըսաւ, «եթէ դու չըլլայիր, ես պիտի երթայի անձամբ, բայց կը զգամ թէ այսօր շատ զօրաւոր չեմ»:

Ինձի հետ քալելով եկաւ մինչև հասարակաց ճամբուն անկիւնը որ կը դառնար դէպի քաղաքը, դրաւ իւր ձեռքը բազկիս վրայ և ըսաւ դարձեալ, «Շնորհակալ եմ քեզ, որդեակիմ, դու միշտ բարի տղայ մը եղած ես ինձ»:

Անպարտաւոր գացի գիւղը և վերջապէս դարձայ ետ: Երբ մեր տանը մօտեցայ, տեսայ երկրագործաց ամբոխ որ խոնուած էին դրանն առջև: Մնոնցմէ մին եկաւ առ իս, արտասուք կը հոսէին անոր աչուրներէն, և ըսաւ, «Հայրդ ինկաւ մեռաւ ճիշդ անատեն որ հասաւ տուն: Եւ անոր վերջին խօսքերն ուղղուած էին քեզ»:

Ես հիմա ծերացած եմ, բայց շնորհակալ եղած եմ Աստուծոյն կրկին և կրկին բոլոր տարիներուն մէջ որ անցան այն ժամէն հետէ մինչև ցայժմ, թէ հօրս վերջին խօսքերն էին, «Դու միշտ բարի տղայ մը եղած ես ինձ»:

Եւ ոչ մի մարդ երբեք յաւած է սիրոյ կամ մարդասիրութեան համար զոր ցուցուցած է ուրիշներու: Բայց

չկայ ցաւ և վիշտ այնչափ սուր քան որչափ այն դառն զգացումը որով կը յիշենք զանցաւորութիւնը կամ պաղարկնութիւնը զոր ցուցուցած ենք մեր սիրելեաց որ մեռած են:

Մի զլանար սիրոյ դործեր և քաղցր խօսքեր մասնաւորապէս անոնց որ քեզի հետ կը վերաբերին միևնոյն ընտանեաց և կը նստին միևնոյն սեղանին շուրջը: Կան շատ տուներ ուր դեռ և ցասկոտ բնաւորութիւնը հետզհետէ կը ծածկէ սիրոյ իրական զգացումը որ կը գտնուի սրտին շատ խորը:

Եւ յոյժ կարճ ժամանակ պիտի մնանք մեր սիրելեաց հետ:

Գիտունը համրած են իբր 27,000 տեսակ խեցեմորթ կենդանիներ, որոցմէ միայն իբր 12,000 կ'ապրին հիմա: Միւս 15,000 տեսակը ջնջուած են, բայց անոնց կեղևները տակաւին կը գտնուին փակած ծովուն ժայռերուն կամ թաղուած անոնց մէջ: Կակղամիս կենդանեաց ոմանք ունին այնպիսի խեցի որ անոնց դեղեցիկ ձևոյն և պայծառ դուռնոյն պատճառաւ յարգի են իբրև զարդ: Շատ անգամ կ'ուզենք հարցունել թէ ինչո՞ւ համար Աստուած թաղած է այսքան դեղեցիկ բաներ ծովուն ալեաց ներքև ուր ոչ ոք

ԽԵՑԻՔ

Ծովու բնակիչներէն ոմանք ունին դեղեցիկ տուներ, և սակայն ասոնք են իրապէս նոյն իսկ այն կենդանեաց մարմնոյն մասը: Մարդիկ, չորքոտանիք և թռչունք ունին ուրիշ իրենց ներքին կողմը, նման շինուածոյ մը գերաններուն, և անոնց վրայ պատած են մասններ, շիղեր, շնչերակներ և մորթ: Բայց կենդանիք որ կը կոչուին կակղամիսք, որպիսի են խղունչը, ոստրէն, խեչափառը, և այլն, ունին մարմին՝ կակղուղ, և խեցին կամ կեղևը որ է անոնց ոսկրը, է անոնց մարմնոյն դրսի կողմը, որով կը պաշտպանուի: Կակղամիս կենդանեաց շատը կը բնակին ծովուն մէջ, բայց քիչեր, ինչպէս խղունչը, կը գտնուին ցամաքի վրայ:

Կը տեսնէ զանոնք: Մի միայն պատճառը զայս կրնանք համարել, թէ Աստուած ինք կը տեսնէ զանոնք և կը հրճուի: Կան տեսակ տեսակ խեցիներ որ կը դործածուին իբրև ստակ խաղաղական ոլկիանոսի կողեաց մէջ, կան խեցիներ ևս որոց մէջ կը գրանուի պատուական մարգարիտ: Խեցեմորթ կենդանեաց խեցիները կը դործածէին նաև հին Աթենացիք իբրև քուէ, որոց վրայ կը գրէին անուններն այն մարդոց զորս կ'ուզէին աքսորել: Եթէ մարդու մը անուն գտնուէր գրուած բաւական թուով խեցիներու վրայ, կ'աքսորուէր քաղաքէն: Մարդիկ կը ժողվէին խեցիներ անոնցմէ շինելու համար կիր, նաև փոշիացունելով զանոնք կը դործածեն իբրև պարտաւորացիչ հողոյ: Երբ կը նայինք

այս պատկերին վրայ, կուգայ մեր միտքը սա խորհուրդը. եթէ բնակիչ չգտնուէր ծովուն մէջ, պիտի ըսէինք թէ կենդանի չէր կրնար ապրել հոն, վասն զի բոլոր ցամաքային կենդանիք կը խեղդուէին անոր մէջ: Բայց մենք կը տեսնենք թէ Աստուած ստեղծած է հաղարար տեսակ՝ ձկներ և կակղամիսներ, և յարմարուցած է զանոնք ապրել ծովուն մէջ: Այսպէս նաև երբ գիտունք կ'ըսեն մեզ թէ կենդանի չկրնար ապրիլ լուսնի և կամ աստեղաց շատերուն մէջ վասն զի անոնք շատ տարբեր են մեր աշխարհէն, կ'ըսեն աւելի քան զոր գիտեն: Ճիշդ այնպիսի էակներ որ կ'ապրին աշխարհիս մէջ՝ չէին կրնար ապրիլ լուսնի կամ աստեղաց մէջ, բայց Աստուած գիւրաւ կրնայ յարմար էակներ ստեղծել որ ապրին անոնց մէջ, ինչպէս որ ձկներն ստեղծած է յարմար ապրելու ծովուն մէջ:

ՓՈՒՐԻՎ ՏԱՆՈՒՅԵՐԸ

Շատ քիչ կը պատահի որ տասն տարեկան տղայ մը վարի իբրև տանու տէր, կամ տան հոգն իւր վրայ առնու, և սակաւք կը ցուցնեն այնչափ քաջութիւն և խոհականութիւն որչափ ցուցուց տղայ մը հետագայ դէպքին մէջ, զոր կը պատմէ Զիգակոյ քաղաքին լրագիրներէն մին:

«Այո, ես ունիմ ամէն տեսակ վարձակալներ», ըսաւ զուարթադէմ ծերունի աղնուական մը, «բայց անոնց մէջ ինձ ամենէն սիրելին է տղայ մը որուն տարիքը չանցնիր տասնէն անդին: Քանի մը տարի առաջ գնեցի կտոր մը երկիր արևմտեան կողմը: Տեսայ թէ անոր մէջ կար խրճիթ մը, բայց ուշադրութիւն չըրի անոր: Ժամանակ մը ետքը եկաւ մարդ մը և խնդրեց ինձ որ վարձու տայի զայն անոր:

«Ի՞նչ պիտի ընես զայն», ըսի:

«Մէջը պիտի բնակիմ», պատասխանեց մարդը:

«Շատ լաւ», ըսի, «կուտամ քեզ: Հատի ինձ իբրև վարձ ինչ որ կը համարիս թէ կ'արժէ»:

Առաջին ամսուն բերաւ ինձ երկու տալեռ, և երկրորդ ամսուն՝ փոքրիկ տղայ մը որ ըսաւ իրեն համար թէ այն մարդուն տղան էր՝ բերաւ երեք տալեռ: Այնուհետև կը տեսնէի մարդը ժամանակ ժամանակ, բայց այն փոքր տղան էր որ կը բերէր կը հատուցանէր ինձ ստակը իւր ժամանակին կանոնաւոր կերպով, երբեմն երկու և երբեմն

երեք տալեռ: Անգամ մը հարցուցի տղին, թէ ո՞ւր էր հայրը:

«Մեռաւ, տէր իմ», պատասխանեց տղան:

«Իրա՞ւ», ըսի, «ո՞րչափ ատեն եղաւ մեռնելը»:

«Աւելի քան տարի մը», պատասխանեց նա:

Առի ստակը, բայց միտքս դրի երթալ և քննութիւն մը ընել և աղէկ մը հասկնալ բանը: Յաջորդ օրը գացի անոնց բնակարանը, որ պահուած էր բաւական մաքուր և վայելուչ: Զարկի դուռը և փոքրիկ աղջիկ մը ներս առաջնորդեց զիս: Հարցուցի թէ ո՞ւր էր մայրը: «Մայր չունիմ», պատասխանեց աղջիկը:

«Ո՞ւր է նա», հարցուցի անոր:

«Չենք գիտեր, տէր իմ, մեկնեցաւ անէն հօրս մեռնելէն ետքը, և յայնմ հետէ բնաւ տեսած չենք զնա», ըսաւ աղջիկը:

Ճիշդ անատեն իբր երեք տարեկան փոքրիկ աղջիկ մը մտաւ ներս, և իմացայ թէ այս երեք փոքր մանկունք իմասին կը բնակէին տունը մէկ ու կէս տարիէ հետէ: Տղան կը պահէր իւր երկու փոքրիկ քոյրերը կօշիկներ կելով և լրագրեր վաճառելով, և երկրագոյն աղջիկը տան գործերն ընելով և զմանկիկը հոգալով: Էս շուտով զրկեցի իմ գուստրս որ այցելութիւն ընէր անոնց, և այնուհետև մեր յատուկ հսկողութեան առարկայ ըրինք զանոնք: Խորհեցայ թէ պէտք չէր որ փոփոխութիւն մտցունէի անոնց առանին վիճակին մէջ մինչ կրնային հոգալ իրենք: Երբ յաջորդ անգամ տղան բերաւ ինձ բնակարանին վարձը, խօսեցայ անոր հետ քիչ մը և յետոյ ըսի, «Տղաս, շարունակէ ինչ որ սկսած ես և բնաւ պիտի չցաւիս: Պահէ քու փոքրիկ քոյրերդ ևս և բնաւ մի թողուր զանոնք: Հիմա նայէ հոս»:

Անատեն ցուցուցի անոր տոմար մը որոյ մէջ դրած էի բոլոր ստակը զոր հատուցած էր ինձ իբրև վարձ բնակարանին, և իմացուցի թէ անոնք բոլորն իրենն են շահին հանդերձ: «Յառաջ զնա», ըսի, «այդ բնութագրով ես կ'ըլլամ քու դրամատէրդ, և երբ այս ստակը քիչ մը աւելնայ, պիտի աշխատիմ որ տուն մը գնես քեզ սեպհական բնակարան ըլլալու համար»:

Այսպիսի վարձակալ սիրելի է ունենալ:

ՃԵՄԱՐՏԱԽՈՍ ԵՒ ՍՏԱԽՈՍ ՏՂԱՅԻ

Գանձ է այն տղան որ կը խօսի ճշմարտութիւն, որուն խօսքին կրնայ

վստահուիլ, որ կը խոստովանի իւր յանցանքը: Եթէ նա յանցանք կը գործէ այս օր, վաղիւ պիտի ըլլայ աւելի բարի. եթէ գործէ սխալներ, կրնաս ցուցնել զանոնք ուղղելու կերպը. եթէ է անխոհմ, կրնաս խրատել և զգուշացունել զնա, և կրնաս ըլլալ ուրախ տեսնելով անոր յառաջադիմութիւնն օր ըստ օրէ իմաստութեան, և առաւել զօրաւոր, աւելի բարի ըլլալու մէջ, այնպէս որ մինչև անգամ իւր մանկութեան հոգեկոնք մէջ կարող ըլլայ բռնել չափահաս մարդու մը տեղը, և ըլլայ առաւել յարգելի քան շատ մարդիկ որոց կարելի չէ վստահել:

Այսպիսի տղու մը համար բարի բաներ կան ապագային մէջ: Այսպիսի անձ մը կը փնտռուի անոր գործ յանձնելու համար, որպէս զի կատարէ համեստ գործ, վարէ կարևոր պաշտօն, հսկէ ըմբոստ անձանց վրայ որոց վրայ չգրուիր վրստահութիւն: Կը փնտռուի այնպիսին որպէս զի ստանձնէ ծանր պատասխանատուութիւն ունեցող պաշտօններ, կարգադրէ մեծ ձեռնարկութիւններ, ըլլայ զօրութիւն հասարակութեան մէջ, և օրհնութիւն ի տան: Կը փնտռուի այնպիսին որպէս զի ըլլայ այր՝ համեստ, ճշմարտախօս և աղնիւ օրիորդի, կը փնտռուի որպէս զի ըլլայ գլուխ ընտանեաց, կը թէ դաւաններ արդարութեան ճամբաներուն մէջ, և իբրև անգամ ֆրիստոսի եկեղեցւոյն՝ բարեք ընէ յաշխարհի և փրկէ մարդոց հոգիները:

Բայց այն տղան որ սուտ կը խօսի, ի՞նչ օգուտ ունի երկրի վրայ: Ի՞նչ գործ կրնայ ըլլալ անոր հետ: Ոչ ոք երբեք կը հաւատայ և ոչ ոք երբեք կը վստահի անոր: Ոչ ոք զիտէ թէ երբ սուտ կը խօսի նա, և ոչ ոք կը համարձակի հաւատալ երբ կը խօսի ճշմարտութիւն:

Որդեակ իմ, Աստուած տուած է քեզ լեզուն՝ խօսել ճշմարտութիւն և երգել փառաբանութիւն անոր, և աւելի լաւ է քեզի համար որ խածնես փրցունես լեզուդ քան թէ գործածես զայն խօսել սուտ, վասն զի «Բոլոր ստախոսներուն բաժինը պիտի ըլլայ կրակով և ծծմբով վառած լճին մէջ, որ է երկրորդ մահը»:

Ամերիկայի Միտինսարայի հիմնադրութեան կողմէն,
Խմբագիր՝ ԿՐԻՆ
Փոխ-խմբագիր՝ Թ. ՊԱՐՆԸՄ
Ֆինանսներ կ'ապահովուէ Ամերիկան խան:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԳՈՂԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՕՅԱՅՆՆԵ